

1878: ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΕΡ ΓΚΑΡΝΕΤ ΓΟΥΛΣΛΗ ΣΤΟΝ ΧΕΠΓΟΥΩΡΘ ΝΤΙΞΟΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ενας από τους βρετανούς απεσταλμένους που συναντήθηκαν με τον Υπάτο Αρμυστή στο πρώτο στρατόπεδο του στο Μετόχιο Κύκκου ήταν ο Χέπγουωρθ Ντίξον.

Με τον Ντίξον ο Υπάτος Αρμυστής είχε δυο συνομιλίες. Η μια αφορούσε τις εντυπώσεις του για το νησί και τα σχέδια του και η άλλη τις συνθήκες διαβίωσης στο στρατόπεδο.

Ο Ντίξον παραθέτει την πιο κάτω στιχομουθία στο βιβλίο του BRITISH CYPRUS, LONDON 1879:

"Ηλθα", λέγει ο Υπάτος Αρμυστής μας "με την εντύπωση ότι θα έπρεπε να αλλάξω το όλο σύστημα δικυβέρνησης. Αφήνοντας κατά μέρος όχι μόνο όλο το σύστημα, αλλά και τα δικαστήρια και τα εκτελεστικά σώματα".

"Είσαστε μάλλον αντιπύργος στην αρχή νομίζω, έχετε πει".

"Βεβαίως όταν ήλθαμε στην αρχή, εγώ και το προσωπικό μου είχαμε την ίδια άποψη. Αναμέναμε να μη βρούμε τίποτε καλό στην Κύπρο, τίποτε καλύτερο στα μέσα χρήσεως και στους ανθρώπους".

"Ευτυχώς όχι. Βλέπετε είναι πιο εύκολο να προχωρήσεις με τους νόμους που οι άνθρωποι είναι συνηθισμένοι, παρά με τους ξένους κώδικες. Ευτυχώς βρήκαμε ότι αυτοί οι νόμοι είναι πολύ καλοί. Εκείνο που χρειάζεται είναι να μπουν σε εφαρμογή. Όταν τους επιβάλεις σωστά βρίσκεις ότι εξυπηρετούν πολύ καλά. Όλοι μας αλλάξαμε τις πρώτες απόψεις μας.

"Στ' αλήθεια όσο περισσότερο αντιλαμβάνομαι το όλο οικοδόμημα αυτών των τουρκικών νόμων, τόσο περισσότερο εκπλήττομαι από τον ανθρωποπισμό και τη δικαιοσύνη τους".

"Ορισμένοι από τους δικούς μας στην πατρίδα γνωρίζετε, φανατάζονται ότι αυτοί οι Νόμοι δεν είναι τίποτε άλλο απο συνονθύλευμα του Κορανίου, διαμορφωμένοι από τον πονηρό μουφτή, προς υποστήριξη μιας τυραννικής διακυβέρνησης πάνω σε παλλακίδες και σκλαβους".

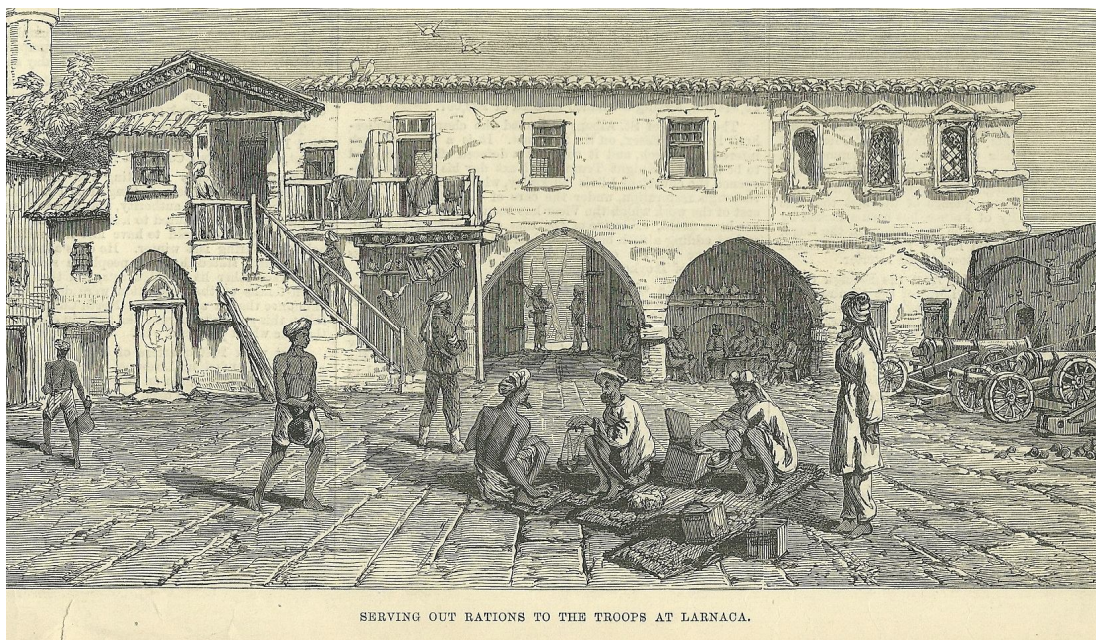
"Βεβαίως, αυτό ήταν μερικώς εκείνο που νόμιζα κι εγώ. Αλλά τα γεγονότα είναι διαφορετικά. Οι νόμοι έχουν ιδρυθεί με βάση τον κώδικα του Ναπολέοντα. Είναι πολύ σαφείς και πλήρεις, και είναι πολύ καλά προσαρμοσμένο, σε ένα ανατολίτικο λαό. Όταν ήλθα στη Λευκωσία, νομίζαμε ότι θα θέταμε μερικούς απλούς νόμους, στηριζόμενους στο αγγλικό δίκαιο και πρακτική και θα εργαζόμαστε με βάση αυτούς. Αλλά σύντομα κατάλαβα το λάθος μου και απέσυρα το σχέδιο μου. Οι τοπικοί νόμοι είναι δίκαιοι. Ακόμη και οι κανονισμοί διοικήσεως είναι καλοί. Στη θεωρία θεωρώ αυτούς τους νόμους τέλειους".

"Τέλειος, είναι ισχυρή έκφραση".

"Αλλά το εννοώ. Πολλοί από τους επισήμους χωρίς αμφιβολία φταίνει. Αυτοί που φταίνει δωροδοκούσαν και ορισμένοι από τους δεικαστές τα έπαιρναν. Κάποτε,

Σερ Γκάρνετ Γούλσλη, ο πρώτος βρετανός Υπάτος Αρμυστής στην Κύπρο

SERVING OUT RATIONS TO THE TROOPS AT LARNACA.

Διανομή φαγητού σε στρατόπεδο των βρετανών στη Λάρνακα (Illustrated London News, 31.8.1878)

αλλά όχι πάντοτε, η δικαιοσύνη αποτύγγανε. Αλλά εδώ έφταιγαν οι άνθρωποι και όχι οι μέθοδοι. Αν με ρωτούσατε ποιο είναι το κύριο ελάττωμα αυτών των οθωμανικών νόμων, θα απαντούσα ότι είναι πολύ επιεικείς για τους βαγαπόντηδες και τους εγκληματίες. Δίνουν σε κάθε κατεργάρη πολλές ευκαιρίες για να διαφύγουν. Ενας Τούρκος δικαστής δρα αργά. Ενας δολοφόνος, με το αίμα δύο θυμάτων στα χέρια του, βρίσκεται τώρα στην Πάφο, αναμένεται η διαταγή για την εκτέλεση του. Κανένας δεν δίνει τη διαταγή και ο άθλιος παραμένει ακρέμμαστος".

"Δεν είναι ότι σύμφωνα με τον Οθωμανικό νόμο, κανένας στο νησί δεν έχει την εξουσία να εκτελέσει αυτόν τον άνθρωπο; Δεν είναι ο Κυβερνήτης υποχρεωμένος να θέσει την υπόθεση μπροστά στον Γενικό Κυβερνήτη της Ρόδου και δεν είναι ο Γενικός Κυβερνήτης της Ρόδου υποχρεωμένος να θέσει την περίπτωση του μπροστά στο Μεγάλο Βεζύρη στην Κωνσταντινούπολη;".

"Μάλιστα έτσι ήταν. Οι Τούρκοι κινούνται αργά. Όταν θα χύσουν αίμα εν ψυχρώ, δεν μπορούν να αποφασίσουν, ώστε να προχωρήσει η καταδίκη. Μέχρις ότου ο εγκληματίας αποφασίσει να παραδεχθεί το έγκλημά του, ποτέ δεν κρεμάζονται. Εδώ είναι που μας χρειάζονται περισσότερο αυτοί οι άνθρωποι. Κανένας σ' αυτό το νησί δεν έχει το κουράγιο να κάνει το σωστό".

"Α, αυτό είναι μια από τις σπάνιες ποιότητες στον κόσμο".

"Εν τούτοις κάποιος πρέπει να το κάνει και να σταθεί ενώπιον της πράξης αυτής, όταν θα γίνει. Εάν όχι, πού είναι ο Νόμος; Εννοούμε να δούμε όλες τις καταδίκες να εκτελούνται, χωρίς να γνοιαζόμαστε ποιος θα πληγωθεί. Σε σύντομο χρονικό διάστημα ο λαός θα αρχίσει να αισθάνεται ότι πρέπει να υπακούσει στο Νόμο".

Ο Χέπγουορθ Ντίξον είχε ακόμα μια συνομιλία με τον Αρμωστή για το πρώτο του στρατόπεδο που εγκαθίδρυσε στο Μετόχιο του Κύκκου, κοντά στη Λευκωσία. Στο βιβλίο του παραθέτει την πιο κάτω στιχομυθία:

"Τι νομίζεις για την Κύπρο", ρώτησε ο Σερ Γκάρνερ Γούσλη, Υπατος Αρμωστής της Βασίλισσας Βικτώριας στην Κύπρο.

"Τι νομίζω για την Κύπρο; Πάντοτε μου άρεσε το νησί και δεν βλέπω κανένα λόγο για να αλλάξω άποψη.

Το Στρατόπεδο αποκαλείται στρατόπεδο του Μοναστηρίου και πήρε το όνομα αυτό από το μοναστικό κτίριο που βρίσκεται κοντά στη σκηνή μας. Το κτίριο είναι εξαρτώμενο του Μοναστηρίου του Κύκκου στον Ολυμπο, όπου διατηρείται η εικόνα της Παναγίας, που όπως λέγεται ζωγραφίστηκε από τον Απόστολο Λουκά. Το στρατόπεδο μας βρίσκεται σε απόσταση ενός μιλίου από τη Λευκωσία, έξω από την Πύλη της Πάφου. Ενας ιερέας και τρεις μοναχοί διατηρούν τα κελλιά τους. Το υπόλοιπο μοναστήρι δόθηκε στον Σερ Γκάρνερ και το προσωπικό του.

Ο Σερ Γκάρνερ έχει την τραπεζαρία του μοναστηρίου για σαλόνι. Κοντά του σε τρία άλλα κελλιά κάθεται ο Συνταγματάρχης Γκρήηβς, γραμματέας και ο Συνταγματάρχης Ντόρμερ, υπεύθυνος του Στρατοπέδου.

Ενα τρίτο κελλί αποτελεί το σταθμό τηλεγραφείου και μια πέτσινη σάκκα στον έξω τοίχο αποτελεί το ταχυδρομικό γραφείο του στρατοπέδου. Αυτά είναι τα δωμάτια εργασίας. Τα τραπέζια φαγητού και τα κρεβάτια βρίσκονται κάτω από σκηνές. Ορισμένοι άνδρες είναι μέσα σε καλύβες, αλλά οι αξιωματικοί είναι μέσα σε σκηνές.

Μεταξύ της πόλης (Λευκωσίας) και του μοναστηρίου περνά ο Πεδιαίος, συνήθως ένας γρήγορος ποταμός, παρ' όλο που τώρα είναι ξηρός.

Το καλοκαίρι αυτό το εμπόδιο δεν είναι τίποτε, αλλά το χειμώνα μετά τις βροχές, θα πρέπει να απομονώνει το στρατόπεδο.

Ο Σερ Γκάρνερ προετοιμάζεται για να μετακινηθεί. Στην αρχή η Μονή μας πρόσφερε όχι μόνο τη διευκόλυνση ενός πέτρινου κτιρίου για τα βιβλία και τα έγγραφα μας, αλλά και τη σκιά ορισμένων μεγάλων δένδρων και καλή προμήθεια νερού. Ακόμη η φυσική θέση του στρατοπέδου βρίσκεται στα νότια και αυτό επιτρέπει ελεύθερη επικοινωνία με την πρωτεύουσα διά της Πύλης της Πάφου.

"Αυτή η κοιλάδα", τόλμησα να παρατηρήσω" ήταν κάποτε ένας παράδεισος στη γη και υπό την αγγλική διακυβέρνηση θα γίνει και πάλι. Τα προάστεια είναι πιο ψηλά από αυτή τη Μονή και καλύπτουν και τις δυο πλευρές του ποταμού με κίονια και κήπους. Αυτό ήταν πριν έλθουν οι Ενετοί".

"Ιππεύοντας πάνω και κάτω" απαντά ο Σερ Γκάρνερ, συχνά βρίσκομε ερείπια τοίχων, που αποτελούν τμήματα των αρχαίων τειχών. Θα σου το δείξω όταν θα πάμε έξω".

"Υπό τους Ενετούς ο πληθυσμός είχε περιορισθεί- γιατί κάποτε πολέμούσε για τα θρησκευτικά δόγματα- οι Έλληνες έδιωχναν τους Λατίνους, οι Λατίνοι τους Έλληνες- και η μισή πόλη μετατράπηκε σε κήπο.

"Ναι, όλο αυτό το ανοικτό έδαφος μπορεί να καλλιεργηθεί. Κοίταξε εκεί εκείνο τον γκρημνό κάτω από την κοίτη του ποταμού".

X Τέλος πάντων δε, ἡμεῖς ἄλλοτε ὑπεστή-
ρίξαμεν σήμερον τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον
Λαόνικος ἀποφάσσει. Πρόκειται περὶ τῆς
κατασκευῆς ἐμπορικοῦ λιμένος ἐν τῇ πόλει
ἡμῶν. Τὰ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐπιβληθέν-
τα τέλη ἀποβαθρῶν καὶ τινὰ ἄλλα ἀπο-
φέρουσιν ἐτησίως δέκα χιλιάδας λιρῶν ὡς
ἐγγιστα, δι' ὧν δυνάμεθα ν' ἀσφαλίσωμεν
τῇ ἐταιρίᾳ, ἣτις ἠθελὲν ἀποφασίσαι νὰ κα-
ταθέσῃ τὰ ἀνγκαιοῦντα κεφάλαια, τόκον
ἀσφαλῆ καὶ περιπλέον χρεωλύσιον. Οἱ κ. κ.
'Αντώνιος Οὐσμιάνης καὶ 'Αχιλλεὺς Ρῶτ-
τος ἐπεφορτίσθησαν, ὡς μανθάνομεν, ἀφοῦ
λάβωσι τὰς δεούσας πληροφορίας, νὰ διαφω-
τίσωσι τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον περὶ τῆς
προσότητος, ἣν δύνανται ἡ πόλις ἡμῶν ἐτη-
σίως νὰ διαθέτῃ. Ἡμεῖς ἐσμὲν βέδικοι ὅτι
τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ φαίνεται γιγα-
ντιαῖον εἰς πολλοὺς, διὰ τοῦ εὐκολωτέρου τρόπου
καταρθόσεται, ἂν ὑπάρχῃ μετὰξὺ ἡμῶν ὁμό-
νοια καὶ ὁμοφροσύνη. Ἐκτὸς τῶν τακτικῶν
ισόδων μας δεῖν νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι
καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν, οὐδεὶς ἄλλος ἀσ-
φαλῆς λιμὴν ὑπάρχει καὶ πολλὰ πλοῖα κατὰ
τὸν χειμῶνα μάλιστα θὰ καταπρεύωσιν ἐξ
ἀνάγκης εἰς τὸν ἡμέτερον, ὃ ὅποιοι πλεί-
στας ὅσας ὕλικας ὠφελείας θὰ παρέχῃ ἡμῖν.
'Ελπίζοντες διὰ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον
ὅτι θ' ἄρκεσθῇ μὲ μόνον σχέδια, ὑπισχνώμε-
θα νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ
του. ✓

NEON KITION 1/13 Δεκεμβρίου 1879

"Ναι, γνωρίζω αυτό τον γκρημνό- το στρατόπεδο "Κιγκ Ρίτσιαρτ".

Το στρατόπεδο "Κιγκ Ρίτσιαρτ". Αυτό είναι το σημείο όπου εγκαθιστώ το σπίτι μου, το μελλοντικό κυβερνητικό κτίριο. Τώρα μοιάζει όχι περισσότερο από έναν τόπο από ασβεστόπετρες. Σκέφτομαι να το εγκαταστήσω μέσα στους θάμνους και σε λίγο χρόνο η οροφή θα με προστατεύει από τον ήλιο".

"Υπάρχει θέμα νερού, υποθέτω. Έχετε πηγάδι εκεί;"

"Όχι, ακόμη, αλλά ανοίγω ένα. Όταν αγγίξω το νερό η μισή ταλαιπωρία μου θα τελειώσει".

"Μάλιστα, και όταν βρείτε νερό, άλλοι άνδρες θα προσπαθήσουν. Το παράδειγμα στο στρατόπεδο δυνατό να αποτελέσει τη βάση δράσης σε κάθε μέρος της Κύπρου".

"Βεβαίως, μάλλον στηριζόμαστε σ' αυτό, αλλά προς το παρόν όλα είναι καινούργια" απαντά ο Σερ Γκάρνερ.

"Νέα πραγματικά".